

Etuuspalvelut

9.9.2019

Kela 51/010/2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntönnne 16.8.2019 STM058:00/2019

Kansaneläkelaitoksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:n ja 7 luvun 5 a §:n kumoamiseksi ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi aktiivimallin leikkureiden kumoamiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa hallituksen esityksestä, jonka tarkoituksena on muuttaa työttömyysturvalakia niin, että työttömyysetuuden saajilta ei enää edellytetäisi palkkatyötä, yritystoimintaa, opiskelua tai palveluihin osallistumista täyden työttömyysetuuden vastineeksi. Työttömyysetuuden maksajat eivät enää seuraisi etuuden saajien aktiivisuutta eikä kenellekään maksettaisi etuutta 4,65 prosentilla alennettuna.

Esityksen mukaan aktiivisuuden seurannasta luopuminen ja aktiivimallin leikkurin kumoaminen toteutettaisiin kumoamalla työttömyysturvalain 6 luvun 3 a § ja 7 luvun 5 a §. Ratkaisu on lainsäädännöllisesti selkeä ja toimeenpanon näkökulmasta yksinkertainen. Myös ehdotettu voimaantulosäännös, jonka mukaan aktiivimallin kumoaminen koskee kerralla kaikkia työttömyysetuuden saajia, on selkeä. Toimeenpanon, asiakkaiden yhdenvertaisuuden ja tiedottamisen näkökulmasta olisi selvästi ongelmallisempaa, jos muutos tulisi voimaan etuudensaajakohtaisesti, kun 65 maksupäivän tarkastelujakso päättyy.

Kuten esityksessä todetaan, aktiivimallin toimeenpanoon liittyvä työssäolon seuranta ja työttömyysetuuden tason muutokset ovat lisänneet työttömyysetuuksien maksajien työmäärää. Työmäärän hallinnassa on Kelassa auttanut se, että aktiivisuuden seuranta ja aktiivisuusehdon täyttymiseen liittyvää päätöksenantoa on kyetty automatisoimaan asteittain. Lisäksi osa aktiivisuusehdon täyttymistä koskevista manuaaliratkaisuista on annettu työttömyysetuuden sovitteluratkaisujen yhteydessä. Aktiivisuustietoja on kuitenkin jouduttu tallentamaan manuaalisesti esimerkiksi silloin, kun hakija on ilmoittanut työtunnit paperisella työttömyysajan ilmoituslomakkeella tai kun hakija on osallistunut muihin kuin työttömyysturvalain mukaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Aktiivimalli on myös lisännyt muutoksenhakujen

määrää ja toimeentulotuen tarvetta sekä aiheuttanut runsaasti yhteydenottoja asiakkailta.

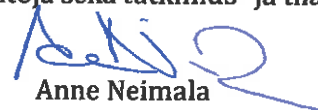
Jos aktiivimalli esitetysti kumotaan, vaikutus on Kelan työmäärää vähentävä. Pois jäisi esimerkiksi aktiivisuustietojen manuaalinen tallentaminen. Myös muutoksenhakujen määrä ja neuvonnan tarve vähenisivät, samoin toimeentulotuen tarve ja siitä aiheutuva työ. Vuoden 2018 aikana toteutetun automatisoinnin johdosta poistuvan työn määrä on arvioitu noi 25 henkilötyövuodeksi.

Työmäärän väheneminen näkyy vähitellen, sillä etenkin alkuvuodesta 2020 joudutaan edelleen käsittelemään aktiivimallia koskevia muutoksenhakuja ja antamaan jonkin verran lainmuutokseen liittyvää neuvontaa asiakkaille. Näin ollen Kelan rahoituksessa muutokset tulisi huomioida vasta vuoden 2021 alusta lukien. Lisäksi on huomattava, että aktiivimallin toimeenpanoa ei voi erottaa työttömyysturvan ja muun toimeentuloturvan toimeenpanon kokonaisuudesta.

Lainmuutokseen valmistautuminen edellyttää Kelassa ennen kaikkea tietojärjestelmätyötä, jonka määräksi Kela arvioi noin 1 700 tuntia. Lisäksi muutos edellyttää lomake- ja fraasimuutoksia, tiedottamista sekä etuuskäsittelijöiden ja asiakaspalvelijoiden ohjeistamista. Tämän työn määrää voidaan kuitenkin pitää melko vähäisenä. Muutos on toteutettavissa ehdotetussa aikataulussa eli 1.1.2020 mennessä.

Yleisenä huomiona Kela toteaa, että työttömyysturvan aktiivimallia on sovellettu vuoden 2018 alusta alkaen. Jos malli ehdotetusti kumotaan vuoden 2020 alusta lukien, se ehtii olla voimassa vain kaksi vuotta. Malli on herättänyt huomattavasti keskustelua, ja sen sujuvan toimeenpanon eteen on tehty merkittävästi työtä. Mallin vaikutuksia on seurattu tutkimushankkeissa, joista kaksi on jo päättynyt ja yhden odotetaan valmistuvan kuluvan syksyn aikana. Hallitus on ohjelmassaan ilmoittanut päättävänsä työllistymisvaikutuksiltaan aktiivimallia vastaavista toimenpiteistä. Kela toteaa, että sosiaaliturvaa tulisi pyrkiä kehittämään pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti. Kela on valmis tarjoamaan kehittämistyön tueksi ratkaisuvaihtoehtoja sekä tutkimus- ja tilastotietoa.

Etuusjohtaja

Anne Neimala

Lakiyksikön päällikkö

Mia Helle